

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
ข้อมูล ณ วันที่ 18 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2568

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายประเสริฐ สมการณ

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ 119 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองขี้ศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

โทรศัพท์ 065-1034623 Facebook.....-.....Line

เกิดวันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2494 ปัจจุบันอายุ 74 ปี

4. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

5. ระดับการศึกษา

ระดับประถมศึกษา โรงเรียนศรีม่วงแดง

ระดับมัธยมศึกษา การศึกษานอกระบบ

สถาบันการศึกษา.....-

คณะ/สาขาวิชา.....-

6. อาชีพปัจจุบัน

☒ 6.1 ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ 6.2 ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

7. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร บาท/ปี

8. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. 2557

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

1. สินค้าหลัก ข้าว

2. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน 1 แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

- แปลงเรียนรู้การผลิตข้าวคุณภาพ.....

3. ฐานเรียนรู้ จำนวน 7 ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

- ฐานการเรียนรู้ที่ 1. ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว.....

- ฐานการเรียนรู้ที่ 2 ด้านประมง.....

-ฐานการเรียนรู้ที่ 3.ด้านปศุสัตว์

-ฐานการเรียนรู้ที่ 4.ปุ๋ยพืชสดจากແໜແດງ

-ฐานการเรียนรู้ที่ 5.จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง

-ฐานการเรียนรู้ที่ 6 ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ

-ฐานการเรียนรู้ที่ 7.การผลิตหม่อนเก็บใบ

4. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน 3 หลักสูตร ประกอบด้วย

4.1 หลักสูตรหลัก จำนวน 2 หลักสูตร ประกอบด้วย

- การผลิตข้าวคุณภาพ.....

- การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช.....

4.2 หลักสูตรบังคับ จำนวน 2 หลักสูตร ประกอบด้วย

- เกษตรผสมผสาน

- การทำบัญชีครัวเรือน

4.3 หลักสูตรเสริม จำนวน 1 หลักสูตร ประกอบด้วย

- อาชีพเสริมเพิ่มรายได้

4.4 หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน 1 หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรการผลิตข้าวคุณภาพ

กระบวนการผลิตข้าวให้ได้ตามมาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี (GAP-SEED) ซึ่งมีกระบวนการบริหารจัดการดังนี้

1. เลือกใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพ การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีจะช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต เนื่องจากต้นข้าวจากเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี จะแข็งแรง เติบโตเร็ว ต้านทานโรคและศัตรูพืชได้ดีกว่า จึงให้ผลผลิตมากกว่าและช่วยลดต้นทุนค่าสารกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นผลตอบแทนที่ได้ต่อหน่วยสูงกว่า และต้นทุนการผลิตต่ำ

2. การปรับเปลี่ยนจากการทำนาหว่านเป็นการทำนาหยอดการทำนาหยอดเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับพื้นที่ภาคอีสานที่ปลูกข้าวหอมมะลิ ทั้งนี้ การทำนาหยอด เป็นวิธีการปลูกข้าวแบบใหม่ที่แตกต่างจากการปลูกนาแบบเดิม ตรงที่ใช้เมล็ดพันธุ์น้อยลง ทำให้ลดต้นทุนในการผลิต ซึ่งปกตินาหว่านจะใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ 25 ถึง 30 กิโลกรัมต่อไร่ แต่นาหยอดใช้เมล็ดพันธุ์ 7 ถึง 12 กิโลกรัมต่อไร่ การปลูกข้าวนาหยอดช่วยให้เมล็ดพันธุ์มีอัตราการงอกที่ดี ข้าวที่ฝังในดินไม่ถูกทำลายด้วยสัตว์และแมลง เมื่อฝนตกจะมีอัตราการงอกสูง ซึ่งใช้หลักการเดียวกับนาดำ ผลผลิตที่ได้จะขึ้นเรียงกันเป็นแถวเป็นแนว สามารถบริหารจัดการวัชพืชได้ง่าย สามารถมองเห็นต้นข้าวและคำนวณการให้ปุ๋ยได้อย่างชัดเจน ต้นข้าวแตกกอได้ดีเพราะไม่แน่นจนเกินไป ปริมาณข้าวออกรวงสูงและเมล็ดสวยงาม

3. การลดต้นทุนการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี ด้วยการปลูกปอเทืองใช้เป็นปุ๋ยพืชสดเพื่อเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน และทำปุ๋ยน้ำเพื่อใช้ในกิจกรรมการปลูกข้าว เป็นการช่วยลดต้นทุนจากการซื้อปุ๋ยเคมี ร่วมกับการใช้ปุ๋ยสังเคราะห์เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต และการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา แทนการใช้สารกำจัดเชื้อราในนาข้าว

4. การตรวจตัดข้าวปน เป็นวิธีการกำจัดต้นข้าวที่เกิดจากเมล็ดพันธุ์ข้าวอื่นๆ ที่ปนมากับเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ปลูก วิธีการตรวจตัดข้าวปนจะลงตรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบว่ามีข้าวพันธุ์อื่นปน จะต้องตัดข้าวที่ปนนั้นออกทั้งต้นหรือทั้งกอถ้าข้าวแตกกอแล้ว การตัดข้าวปนให้ตัดถึงโคนต้นหรือใช้วิธีถอนทั้งกอ ซึ่งมีขั้นตอนการตรวจข้าวปนต้องลงตรวจตัดข้าวปน 4-5 ครั้ง ตามระยะการเจริญเติบโตของข้าว ระยะกล้า ดูความแตกต่างของสีใบ ความสูงหรือดูการเป็นโรคของข้าว ระยะแตกกอดูความแตกต่างของความสูง สีของต้นและข้าวแดง ระยะออกดอกดูเวลาออกดอกก่อนหรือหลังเปรียบเทียบกับพันธุ์ข้าวหลัก ดูสีของรวงที่ต่างออกไป ดูความสูงที่ต่างจากข้าวที่ปลูกรวมทั้งทรงกอที่ต่างกันระยะโน้มรวงดูสีของเมล็ด ดูหาง รวมทั้งลักษณะของเมล็ดและรวงข้าวที่ต่างกันระยะก่อนเก็บเกี่ยวตรวจดูต้นข้าวที่มีลักษณะแตกต่างออกไป อีกครั้งก่อนเก็บเกี่ยว

5. การเก็บเกี่ยวข้าวให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพ การเก็บเกี่ยวข้าวในระยะที่เมล็ดข้าวสุกเหลืองเกือบทั้งรวง ประมาณร้อยละ 80 หรือเก็บเกี่ยวหลังข้าวออกดอกแล้ว 25 ถึง 35 วัน ถ้าเก็บเกี่ยวข้าวช้าเกินไป จะทำให้คอรวงหักและเมล็ดร่วงเสียหาย

6. การรักษาคุณภาพข้าว การลดความชื้นของเมล็ดข้าวด้วยการตากลาน มีข้อควรปฏิบัติ คือ ทำความสะอาดลานตาก ความหนาของกองข้าวที่ตากควรหนาประมาณ 5 – 10 เซนติเมตร การตากข้าว หนาเกินไปจะทำให้การระบายอากาศไม่ดี ข้าวแห้งช้า การตากบางเกินไป ทำให้อุณหภูมิข้าวสูงมีผลต่อความงอกของข้าวได้ ระหว่างการตากควรหมั่นกลับกองข้าวทุกๆ 2 ชั่วโมงหรือวันละ 4 ครั้ง เพื่อให้ลดความชื้นได้อย่างรวดเร็วและสม่ำเสมอ มีวัสดุคลุมกองข้าวในเวลากลางคืนเพื่อป้องกันน้ำค้างหรือฝนระยะเวลาในการตากข้าวขึ้นอยู่กับความชื้นเริ่มต้น ความหนาบางของข้าวขณะตากและความบ่อยครั้งในการกลับ หากความชื้นลดลงเหลือประมาณ 12 – 14 % จึงหยุดตาก

5. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

คณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด ให้สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการถอดบทเรียน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร.(ศพก.) หลัก ตามแนวทางการถอดบทเรียนฯ ดังนี้ 1) จัดทำและ

ส่งไฟล์แบบรายงานแผนการถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก ที่บันทึกในรูปแบบ Excel ภายในวันที่ 2 พฤษภาคม 2568 2) จัดทำและส่งไฟล์แบบรายงานผลการถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก ที่บันทึกในรูปแบบ Word และ Pdf ภายในวันที่ 15 สิงหาคม 2568

โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัดได้ร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน การถอดบทเรียนผ่านการประชุมคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ระดับจังหวัด ได้กำหนดแผนการดำเนินงานและการสรุปผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน

6. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างเป็นระบบ ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แบบแผนฯ)

การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระดับอำเภอ นำเสนอแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. ผ่านการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับอำเภอ เพื่อวางแผนการดำเนินงานการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. ประจำปี 2568 กำหนดหลักสูตรและฐานเรียนรู้

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

1. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

1.1 แร้งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

1) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำ การเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

นายประเสริฐ สมการณ์ เบนเกษตรกรต้นแบบหมื่นไร่การ

ทำการเกษตรและอยากให้ชุมชนมีอาชีพที่มั่นคงจากการทำการเกษตร. จึงได้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร. และมีแรงจูงใจในการ ดำเนินการของกลุ่ม คือ เกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตเพิ่มขึ้นและการสร้างตลาดที่มั่นคง. ซึ่งการสร้างมาตรฐาน สินค้าเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า. สินค้าหลักของกลุ่มคือเมล็ดพันธุ์ข้าว. ในการผลิตกลุ่มมีกระบวนการ ตรวจสอบข้าวก่อนซื้ออย่างเข้มงวดและตรวจสอบแหล่งที่มาของข้าวก่อนการรับซื้อ. โดยการใช้มาตรฐานการตรวจที่ เทียบเท่ากับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว. ใช้เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพและมีการตรวจสอบทุกกระบวนการบรรจุ. อีกทั้ง ยังมีการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มเกษตรกรต่างอำเภอ. ในการรับซื้อและการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์. กลุ่มสามารถประกอบ กิจกรรมได้อย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้สมาชิกเข้าสู่มาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี (GAP-SEED) ซึ่งปัจจุบันเข้าสู่ มาตรฐานแล้ว. จำนวน 50 ราย. การเข้าสู่มาตรฐานสินค้าเป็นการประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์. เนื่องจากผลิตภัณฑ์หลักของ กลุ่มคือเมล็ดพันธุ์ข้าว. หากสมาชิกทุกรายเข้าสู่มาตรฐานได้. ก็จะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับลูกค้าได้เป็นอย่างดี

2) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำ เทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

อำเภอหนองหงส์ มีอาชีพหลักคือการทำนา. เกษตรกรนิยมทำนาหว่านเนื่องจากเป็นพื้นที่การเกษตรที่ อาศัยน้ำฝนและไม่มีระบบชลประทาน. ปัญหาที่พบในพื้นที่คือ. น้ำฝนในการผลิตข้าวหว่านปีมีปริมาณน้อยไม่สามารถปลูก ข้าวแบบนาดำได้. ส่งผลให้ต้องใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่จำนวนมาก. เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูง. เนื่องจากใช้สารเคมี. ปุ๋ยเคมี ในการผลิตมากขึ้น. ต้นทุนจากการจ้างแรงงานและเครื่องจักรในการประกอบกิจกรรมการเกษตร

1.2 รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

1) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

นายประเสริฐ สมการณ์ เกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งในการผลิตข้าวเกษตรต้นแบบเองมีการวางแผนการลดต้นทุนการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี ด้วยการปลูกปอเทืองใช้เป็นปุ๋ยพืชสดเพื่อเป็นการปรับปรุงบำรุงดินและทำน้ำหมักชีวภาพ เพื่อใช้เองในกิจกรรมการปลูกข้าว เป็นการช่วยลดต้นทุนจากการซื้อปุ๋ยเคมี ร่วมกับการใช้ปุ๋ยสังเคราะห์เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต ส่งเสริมการใช้สารไตรโคเดอร์มาแทนใช้สารกำจัดเชื้อราในนาข้าว ในขั้นตอนการทำงานใช้วิธีการทำนาหยอดเพื่อประหยัดค่าเมล็ดพันธุ์และง่ายต่อการตัดพันธุ์ปลอดการเกิดโรค เกษตรกรต้นแบบมีกระบวนการผลิตข้าวตามมาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี (GAP-SEED) เพื่อเป็นการการันตีคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าได้เป็นอย่างดี

การลดต้นทุนการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี ด้วยการปลูกปอเทืองใช้เป็นปุ๋ยพืชสดเพื่อเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน เลี้ยงແພງແຕງในนาข้าว ทำน้ำหมักชีวภาพ และจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงเพื่อใช้เองในกิจกรรมการปลูกข้าว เป็นการช่วยลดต้นทุนจากการซื้อปุ๋ยเคมี ร่วมกับการใช้ปุ๋ยสังเคราะห์เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตและการใช้สารไตรโคเดอร์มาแทนการใช้สารกำจัดเชื้อราในนาข้าว

2) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

การปรับเปลี่ยนจากการทำนาหว่านเป็นการทำนาหยอดการทำนาหยอดเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับพื้นที่ภาคอีสานที่ปลูกข้าวหอมมะลิ ทั้งนี้ การทำนาหยอด เป็นวิธีการปลูกข้าวแบบใหม่ที่แตกต่างจากการปลูกนาแบบเดิม ตรงที่ใช้เมล็ดพันธุ์น้อยลง ทำให้ลดต้นทุนในการผลิต ซึ่งปกตินาหว่านจะใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ 25 ถึง 30 กิโลกรัมต่อไร่ แต่นาหยอดใช้เมล็ดพันธุ์ 7 ถึง 12 กิโลกรัมต่อไร่ การปลูกข้าวนาหยอดช่วยให้เมล็ดพันธุ์มีอัตราการงอกที่ดี ข้าวที่ฝังในดินไม่ถูกทำลายด้วยสัตว์และแมลง เมื่อฝนตกจะมีอัตราการงอกสูง ซึ่งใช้หลักการเดียวกับนาดำ ผลผลิตที่ได้จะขึ้นเรียงกันเป็นแถวเป็นแนว สามารถบริหารจัดการวัชพืชได้ง่าย สามารถมองเห็นต้นข้าวและคำนวณการให้ปุ๋ยได้อย่างชัดเจน ต้นข้าวแตกกอได้ดีเพราะไม่แน่นจนเกินไปปริมาณข้าวออกรวงสูงและเมล็ดสวยงาม

3) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

1. หลังฤดูการเก็บเกี่ยวเกษตรกรเริ่มต้นแบบ จะปรับปรุงบำรุงดินก่อนการเริ่มฤดูกาลผลิตใหม่ ด้วยวิธีการไถกลบตอซังข้าว และปลูกปุ๋ยพืชสดพอเพียง การเพาะปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าวจะใช้วิธีการทำนาหยอด เพราะเป็นวิธีที่ช่วยลดต้นทุนด้านเมล็ดพันธุ์ข้าวง่ายต่อการบำรุงรักษา และการตัดพันธุ์ปนซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้มาตรฐาน

2. เลือกใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพ การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีจะช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต เนื่องจากต้นข้าวจากเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี จะแข็งแรง เติบโตเร็ว ด้านทานโรคและศัตรูพืช

3. การปรับเปลี่ยนจากการทำนาหว่านเป็นการทำนาหยอดการทำนาหยอดเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับพื้นที่ภาคอีสานที่ปลูกข้าวหอมมะลิ ทั้งนี้ การทำนาหยอด เป็นวิธีการปลูกข้าวแบบใหม่ที่แตกต่างจากการปลูกหว่านแบบเดิม ตรงที่ใช้เมล็ดพันธุ์น้อยลง ทำให้ลดต้นทุนในการผลิต ซึ่งปกตินาหว่านจะใช้เมล็ดพันธุ์ประมาณ 25 ถึง 30 กิโลกรัมต่อไร่ แต่นาหยอดใช้เมล็ดพันธุ์ 7 ถึง 12 กิโลกรัมต่อไร่ การปลูกข้าวนาหยอดช่วยให้เมล็ดพันธุ์มีอัตราการงอกที่ดี ข้าวที่ฝังในดินไม่ถูกทำลายด้วยสัตว์และแมลง เมื่อฝนตก จะมีอัตราการงอกสูง ซึ่งใช้หลักการเดียวกับนาดำ ผลผลิตที่ได้จะขึ้นเรียงกันเป็นแถวเป็นแนว สามารถบริหารจัดการวัชพืชได้ง่าย สามารถมองเห็นต้นข้าวและคำนวณการให้ปุ๋ยได้อย่างชัดเจน ต้นข้าวแตกกอได้ดีเพราะไม่แน่นจนเกินไป

4. ปลูกพอเพียงไถกลบตอซัง เลี้ยงเหินแดงในนาข้าว ใช้จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมีเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน

5. การตรวจตัดข้าวปน เป็นวิธีการกำจัดต้นข้าวที่เกิดจากเมล็ดพันธุ์ข้าวอื่นๆ ที่ปนมากับเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ปลูก วิธีการตรวจตัดข้าวปนจะลงตรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบว่าข้าวพันธุ์อื่นปน จะต้องตัดข้าวที่ปนนั้นออกทั้งต้นหรือทั้งกอถ้าข้าวแตกกอแล้ว การตัดข้าวปนให้ตัดถึงโคนต้นหรือใช้วิธีถอน ทั้งกอ ซึ่งมีขั้นตอนการตรวจข้าวปนต้องลงตรวจตัดข้าวปน 4-5 ครั้ง ตามระยะการเจริญเติบโตของข้าว ระยะกล้า ดูความแตกต่างของสีใบ ความสูงหรือดูการเป็นโรคของข้าว ระยะแตกกอดูความแตกต่างของความสูง สีของต้น และข้าวแดง ระยะออกดอกดูเวลาออกดอกก่อนหรือหลังเปรียบเทียบกับพันธุ์ข้าวหลักที่ปลูก ดูสีของรวงที่ต่างออกไป ดูความสูงที่ต่างจากข้าวที่ปลูกรวมทั้งทรงกอที่ต่างกันระยะโน้มรวงดูสีของเมล็ด ดูหาง รวมทั้งลักษณะของเมล็ดและรวงข้าวที่ต่างกันระยะก่อนเก็บเกี่ยวตรวจดูต้นข้าวที่มีลักษณะแตกต่างออกไป อีกครั้งก่อนเก็บเกี่ยว

6. การเก็บเกี่ยวข้าวให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพ การเก็บเกี่ยวข้าวในระยะที่เมล็ดข้าวสุกเหลืองเกือบทั้งรวง ประมาณร้อยละ 80 หรือเก็บเกี่ยวหลังข้าวออกดอกแล้ว 25 ถึง 35 วัน ถ้าเก็บเกี่ยวข้าวช้าเกินไป จะทำให้คอรวงหักและเมล็ดร่วงเสียหาย

7. การรักษาคุณภาพข้าว การลดความชื้นของเมล็ดข้าวด้วยการตากลาน มีข้อควรปฏิบัติ คือ ทำความสะอาดลานตาก ความหนาของกองข้าวที่ตากควรหนาประมาณ 5 – 10 ซม. การตากหนาเกินไปจะทำให้การระบายอากาศไม่ดี ข้าวแห้งช้า การตากบางเกินไป ทำให้อุณหภูมิข้าวสูงมีผลต่อความงอกของข้าวได้ ระหว่างการตากควรหมั่น

กลับกองข้าวทุกๆ 2 ชั่วโมงหรือวันละ 4 ครั้ง เพื่อให้ลดความชื้นได้อย่างรวดเร็วและสม่ำเสมอ มีวัสดุคลุมกองข้าวในเวลากลางคืนเพื่อป้องกันน้ำค้างหรือฝนระยะเวลาในการตากข้าว ขึ้นอยู่กับความชื้นเริ่มต้น ความหนาบางของข้าวขณะตากและความบ่อยครั้งในการกลับ หากความชื้นลดลงเหลือประมาณ 12 – 14 % จึงหยุดตาก

2. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

2.1 สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

- 1) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 1 ชนิด ประกอบด้วย
 - 1.1) เมล็ดพันธุ์ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน 20 ไร่
- 2) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 1 ชนิด ประกอบด้วย
 - 2.1) เลี้ยงปลา จำนวน 1,000 (ตัว)
- 3) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 1 ชนิด ประกอบด้วย
 - 3.1) เลี้ยงวัว จำนวน 30 (ตัว)
- 4) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 3 ชนิด ประกอบด้วย
 - 4.1) ไม้ป่าเศรษฐกิจ จำนวน 5 ไร่
 - 4.2) หม่อน จำนวน 1 งาน
 - 4.3) พืชผัก จำนวน 1 ไร่

2.2 ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

- 1) สินค้า เมล็ดพันธุ์ข้าว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

1.1) ค่าไถ เป็นเงิน 550 บาท/ไร่

1.2) เมล็ดพันธุ์	เป็นเงิน 270	บาท/ไร่
1.3) ปุ๋ย	เป็นเงิน 500	บาท/ไร่
1.4) เกือบเกี่ยว	เป็นเงิน 650	บาท/ไร่
1.5) ขนส่ง	เป็นเงิน 150	บาท/ไร่
1.6) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	เป็นเงิน 100	บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต 2,220 บาท/ไร่		
รายได้ 6,300 บาท/ไร่		

2.3 รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

- 1) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....
เฉลี่ยรายได้วันละ.....บาท/วัน
- 2) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....
เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....บาท/สัปดาห์
- 3) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....
เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....บาท/เดือน
- 4) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ -ขายเมล็ดพันธุ์ข้าว และปศุสัตว์ (วัว)
เฉลี่ยรายได้ปีละ 174,000 บาท/ปี

2.4 ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน มุ่งหมายให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ซึ่งผลที่ได้รับจากการดำเนินงานมีดังนี้

1. ด้านการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต เกษตรกรในพื้นที่ตระหนักถึงการลดต้นทุน โดยการลดใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี ด้วยการปลูกปุ๋ยพืชสดเพื่อเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน และทำปุ๋ยน้ำเพื่อใช้ในกิจกรรมการปลูกข้าว สามารถช่วยลดต้นทุนจากการซื้อปุ๋ยเคมีได้ มีการใช้ปุ๋ยสั่งตัดเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาแทนการใช้สารกำจัดเชื้อราในนาข้าว การทำนาหยอดเพื่อประหยัดค่าเมล็ดพันธุ์ และง่ายต่อการตัดพันธุ์ปน ลดการเกิดโรคจึงถือได้ว่าศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีส่วนช่วยในการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตให้กับเกษตรกรในชุมชน

2. ด้านการตลาด การผลิตข้าวที่ได้มาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี (GAP-SEED) เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าและการสร้างตลาดที่มั่นคงและเข้มแข็ง ซึ่งเกษตรกรในชุมชนมีการผลิตข้าวที่ได้มาตรฐาน อีกทั้งกลุ่มมีกระบวนการตรวจสอบข้าวก่อนซื้ออย่างเข้มงวดและตรวจสอบแหล่งที่มาของข้าวก่อนการรับซื้อ โดยการใช้มาตรฐานการตรวจที่เทียบเท่ากับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ใช้เครื่องคัดที่เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพและมีการตรวจสอบทุกกระบวนการบรรจุ ทั้งยังมีการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มเกษตรกรต่างอำเภอในการรับซื้อและการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ กลุ่มสามารถประกอบกิจการได้บรรลุเป้าหมายได้ ถือว่าเป็นการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน

3. ด้านการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ดำเนินการผ่านวิสาหกิจชุมชนตำบลหนองชัยศรีนาแปลงใหญ่ ซึ่งมีเป้าหมายในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนด้วยการรับซื้อข้าวกับสมาชิกในราคาที่สูงกว่าพ่อค้าคนกลาง สมาชิกยังได้รับเงินปันผลจากผลกำไรของกลุ่ม และสมาชิกมีรายได้จากการจ้างงานของกลุ่ม เป็นการสร้างระบบเศรษฐกิจที่เกิดจากฐานรากของชุมชน เป็นแนวทางทำให้เกิดความยั่งยืนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งการรวมกลุ่มทำให้เกิดพลังต่อการพึ่งพาตนเอง กลุ่มแบ่งส่วนผลกำไรเพื่อสาธารณประโยชน์ด้วยการสนับสนุนกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน เป็นการช่วยในการปลูกฝังทัศนคติที่ดีด้านการเกษตรให้กับเยาวชน อีกทั้งยังมีการบริจาคให้กับวัด ในชุมชนเพื่อสนับสนุนศาสนาอันเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนที่เชื่อมโยงระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน สร้างพลังความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน

3. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

3.1 เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

1. การจัดการพื้นที่ ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ที่เหมาะสม (Zoning) วิเคราะห์สภาพพื้นที่/สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการเพาะปลูก การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ส่งเสริมการใช้เมล็ดข้าวพันธุ์ดี การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ตามค่าวิเคราะห์ดิน การจัดการศัตรูพืช

2) ส่งเสริมการผลิตตามมาตรฐาน GAP /อินทรีย์

3) การบริหารจัดการ/เทคโนโลยี

ใช้ประโยชน์เต็มประสิทธิภาพ จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

ทำปุ๋ยหมัก/ไถกลบตอซัง ฟางข้าวอัดก้อนเป็นอาหารสัตว์ ลดการใช้สารเคมี ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปรับปรุงบำรุงดินส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ กำจัดศัตรูพืช

3.2 ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

1) เน้นการทำการเกษตรแบบชีวภาพ โดยเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นหลักรวมทั้งการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด หลีกเลี่ยงการใช้จุลินทรีย์มาใช้ในภาคการเกษตร เช่น นำจุลินทรีย์หน่อกล้วยมาใช้ในการบำรุงดิน

2) การปรับปรุงบำรุงดิน การใช้สารเคมี และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การไถกลบฟางข้าวหลังเก็บเกี่ยว เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากฟางข้าวและตอซังเป็นวัสดุที่ย่อยสลายได้ง่าย และมีปริมาณอินทรีย์วัตถุสูงมากในพื้นที่นา ๑ ไร่ หากมีการไถกลบฟางข้าวจะได้ปริมาณอินทรีย์วัตถุประมาณ ๘๐๐-๑,๐๐๐ กิโลกรัม วิธีการตอนเกี่ยวข้าวให้รถเกี่ยวติดตัวกระจายฟางข้าวให้ฟางข้าวกระจายทั่วแปลงนา

3) การใช้จุลินทรีย์หน่อกล้วยในการย่อยสลายฟางข้าว จะปล่อยจุลินทรีย์ไปกับน้ำ ขณะปล่อยน้ำเข้านาให้ท่วมฟางข้าว

4) การนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมในการทำการผลิตพืชและทำกิจกรรมทางด้านเกษตร เกษตรกรมีการตรวจวิเคราะห์ดินก่อนทำการผลิต และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต โดยในการผลิตข้าว มีการปลูกปุ๋ยเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน และไม่เผาฟางเพื่อลดภาวะโลกร้อน

4. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

4.1 ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

4.1.1 มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอำเภอที่มีพื้นที่ที่ดินที่เหมาะสมในการปลูกข้าวเป็นส่วนใหญ่ โดยมีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน 100,629 ไร่ เกษตร 7,818 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.07 ของพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอหนองหงส์ ซึ่งผลิตข้าวแต่ละปีของอำเภอหนองหงส์ ออกสู่ตลาดกว่า 20,125 ตัน เมื่อผลผลิตล้นตลาด ประกอบกับคุณภาพผลผลิตไม่ดี ไม่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และส่งผลให้ราคาผลผลิตตกต่ำ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพผลผลิตข้าวให้ได้คุณภาพ ตรงตามความต้องการของตลาดลดต้นทุนการผลิต เพิ่มมูลค่าผลผลิต เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอย่างยั่งยืน

4.1.2 การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศพก.จะมีฐานเรียนรู้ต่างๆให้เกษตรกรทั่วไปเข้าไปเรียนรู้แล้วยังเป็นสถานที่จัดการอบรม/ประชุมของหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานภาคีต่างๆ ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์ กรมส่งเสริมการเกษตร การให้บริการเป็นจุดจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day) เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเริ่มต้นการผลิตในปีการเพาะปลูกใหม่โดยใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมและการเกษตร และภูมิปัญญาที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ สามารถนำเทคโนโลยี นวัตกรรมไปใช้ในกระบวนการผลิต ช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและคุณภาพ โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมการเกษตร และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ให้บริการด้านการเกษตร ตามภารกิจแก่เกษตรกรในพื้นที่ ร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมทางการเกษตรใหม่ ๆ ให้เกษตรกรมีความพร้อมต่อการเริ่มต้นการผลิตในปีการเพาะปลูกใหม่ เชื่อมโยงองค์ความรู้กับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ และส่งเสริมการใช้โมเดลเศรษฐกิจหมุนเวียนสีเขียว (BCG Model) ให้เกิดเป็นต้นแบบและเกิดผลสำเร็จในระดับชุมชน

การให้บริการเป็นจุดถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ร่วมกับกรมการข้าว

4.1.3 การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งให้บริการทางการเกษตร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับเกษตรกรการประชาสัมพันธ์ และแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่ แก้ไขปัญหาด้านการผลิตข้าวไม่ได้คุณภาพ

4.1.4 การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งให้บริการทางการเกษตร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับเกษตรกร และที่สำคัญคือเป็นกลไกการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ เน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ โดยยึดหลัก"ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้" ในประเด็นการยกระดับ เกษตรกรไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ โดยคำนึงถึงการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมมาใช้ในการกระบวนการผลิต ตลอดจนเชื่อมโยงองค์ความรู้จากสถาบันการศึกษาในพื้นที่ และมีการใช้กลไกการส่งเสริมด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG (BCG Model) ให้เป็นต้นแบบและเกิดผลสำเร็จในระดับชุมชน เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตร ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสม ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

4.1.5 การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่น่าองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่น่าองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

4.1.6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

การดำเนินการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอนางรอง องค์การบริหารส่วนตำบลนางรอง นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานจากภายนอกที่ไม่ใช่หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เข้าร่วมบูรณาการการทำงานและให้ความรู้ภายใน ศพก. อีกด้วย ซึ่งผลสำเร็จจากการบูรณาการการทำงานร่วมกันของ คณะกรรมการต่างๆ และหน่วยงานภาคี ส่งผลให้ ศพก. มีการขับเคลื่อนการดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง มีความ เข้มแข็ง และเห็นผลเป็นรูปธรรม สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรในพื้นที่ได้

4.1.7 บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

1. ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้านศพก. ขับเคลื่อนและเชื่อมโยงการดำเนินงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงส่งเสริม และพัฒนาการให้บริการของเครือข่าย ศพก.
2. มีหน้าที่วางแผนการดำเนินงานของ ศพก. ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาจรวมถึงการจัดกิจกรรม การอบรม การศึกษาดูงาน และการสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ

3. ประธานต้องตรวจสอบคุณสมบัติของเกษตรกรและ ศพก. ที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้มั่นใจว่ามีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. ประธานมีหน้าที่ตรวจประเมินผลการดำเนินงานของ ศพก. แต่ละแห่งตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด และคัดเลือก ศพก. ที่มีผลการดำเนินงานดีเด่นเพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นขวัญกำลังใจ

5. มีบทบาทในการให้คำแนะนำและปรึกษาแก่เกษตรกรในการพัฒนา ศพก. เช่น การปรับปรุงเทคนิคการผลิต การจัดการฟาร์ม การตลาด และการบริหารจัดการ

6. รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนา ศพก. เช่น การจัดประชุมเครือข่ายคณะกรรมการ ศพก. และแปลงใหญ่ระดับอำเภอ เพื่อพัฒนาขับเคลื่อนวางแผนการดำเนินงานของ ศพก. การลงพื้นที่ตรวจเยี่ยม ศพก. เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน การจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้านต่างๆ เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การจัดการศัตรูพืช หรือการตลาดออนไลน์ การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

4.2 ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน ด้านการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ดำเนินการผ่านวิสาหกิจชุมชนตำบลหนองชัยศรีนาแปลงใหญ่ ซึ่งมี เป้าหมายในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนด้วยการรับซื้อข้าวกับสมาชิกในราคาที่สูงกว่าพ่อค้าคนกลาง สมาชิกยังได้รับเงินปันผลจากผลกำไรของกลุ่มและสมาชิกมีรายได้จากการจ้างงานของกลุ่ม เป็นการสร้างระบบเศรษฐกิจที่เกิดจากฐานรากของชุมชน เป็นแนวทางทำให้เกิดความยั่งยืนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งการรวมกลุ่มทำให้เกิดพลังต่อการพึ่งพาตนเอง กลุ่มแบ่งส่วนผลกำไรเพื่อสาธารณประโยชน์ด้วยการสนับสนุนกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียน เป็นการช่วยในการปลูกฝังทัศนคติที่ดีด้านการเกษตรให้กับเยาวชน อีกทั้งยังมีการบริจาคให้กับวัดในชุมชนเพื่อสนับสนุนศาสนาอันเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนที่เชื่อมโยงระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน สร้างพลังความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน

4.2.2 ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

1). ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์ ดำเนินการผ่านวิสาหกิจชุมชนตำบลหนองชัยศรีนาแปลงใหญ่มีการจัดกระบวนการกลุ่มที่ดี มีการแบ่งหน้าที่กันทำงานที่ชัดเจน มีการประเมินผลการดำเนินงานและนำผลมาวางแผนเป็นแนวทางในการดำเนินการในปีต่อไป มีกฎเกณฑ์ในการแบ่งผลประโยชน์ของสมาชิกที่ชัดเจนและไม่มุ่งหวังผลประโยชน์เพียงอย่างเดียว หากแต่มีการพัฒนาชุมชนไปพร้อมๆ กัน

2) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

พัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ดำเนินการผ่านวิสาหกิจชุมชนตำบลหนองชัยศรีนาแปลงใหญ่ ซึ่งมี เป้าหมายในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนด้วยการรับซื้อข้าวกับสมาชิกในราคาที่สูงกว่าพ่อค้าคนกลาง สมาชิกยังได้รับเงินปันผลจากผลกำไรของกลุ่มและสมาชิกมีรายได้จากการจ้างงานของกลุ่ม เป็นการสร้างระบบเศรษฐกิจที่เกิดจากฐานรากของชุมชน เป็นแนวทางทำให้เกิดความยั่งยืนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งการรวมกลุ่มทำให้เกิดพลังต่อการพึ่งพาตนเอง กลุ่มแบ่งส่วนผลกำไรเพื่อสาธารณประโยชน์ด้วยการสนับสนุนกลุ่มยุวเกษตรกร ในโรงเรียน เป็นการช่วยในการปลูกฝังทัศนคติที่ดีด้านการเกษตรให้กับเยาวชน อีกทั้งยังมีการบริจาคให้กับวัด ในชุมชนเพื่อสนับสนุนศาสนาอันเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนที่เชื่อมโยงระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน สร้างพลังความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน

5. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

มีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย

ส่วนที่ 4 ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

1. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

- นายสุราษฎร์ แก้วอารี เกษตรอำเภอนองหงส์
- นางสาวนิรดา แป้นนางรอง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
- นางสาวศิริประภา นิลศรี นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

- นายประเสริฐ สมการณ์ ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก
- นายบัวหลัน กระดานลาด ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

เครือข่าย

- นางบังอร สร้างนอก ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

เครือข่าย

2. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการถอดบทเรียนหลังดำเนินการ เป็นการเรียนรู้เพื่อการดำเนินงานในครั้งต่อไป โดยการถอดบทเรียนแบบเล่าเรื่อง (Story Telling) เป็นการเรียนรู้ก่อน หรือระหว่างทำกิจกรรมด้วยการให้ผู้มีความรู้จากการปฏิบัติปลดปล่อยความรู้ที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวออกมาแลกเปลี่ยนความรู้ โดยผู้เล่าจะเล่าความรู้สึกที่ฝังลึกอยู่ในตัวที่เกิดจากการปฏิบัติ ซึ่งผู้ฟังสามารถตีความได้โดยอิสระ และเมื่อเกิดการแลกเปลี่ยนผลการตีความแล้ว จะทำให้ได้ความรู้ที่สามารถบันทึกไว้เป็นชุดความรู้ ซึ่งการถอดบทเรียนในลักษณะนี้จะเป็นการสกัดความรู้จากเรื่องที่เล่าออกมา ว่ามีคุณค่าและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างไร ไม่ใช่เป็นเพียงการเล่าเรื่องในอดีต

ขั้นเตรียมการถอดบทเรียน

โดยผู้ถอดบทเรียนต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ การถอดบทเรียน บทเรียนที่ต้องการถอด ดังนี้

- 1.1 สร้างทีมงานถอดบทเรียนที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานได้จริง ประมาณ 3-6 คน พร้อมทั้งทำคำสั่งแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษรและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ
- 1.2 เรียนรู้ทีมงานถอดบทเรียนโดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นภายในทีมงาน เน้นการเคารพซึ่งกันและกัน ไว้วางใจซึ่งกันและกัน และความเท่าเทียมกัน
- 1.3 วิเคราะห์โครงการ เพื่อให้ทีมงานมีความเข้าใจตรงกันในแต่ละหัวข้อในโครงการ ได้แก่ หลักการและเหตุผลของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการ กลุ่มเป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินงานและกิจกรรมในโครงการ ระยะเวลาในการดำเนินงาน และงบประมาณ
- 1.4 กำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมงานถอดบทเรียน ซึ่งประกอบด้วย ดังนี้
 - หัวหน้าทีมหรือผู้อำนาจ เป็นผู้ที่ทำให้การถอดบทเรียนดำเนินงานได้อย่างราบรื่นและบรรลุเป้าหมายที่กำหนด
 - ผู้อำนวยการกระบวนการเป็นผู้ที่กระตุ้นให้ผู้ร่วมถอดบทเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นจากกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ ดังนั้น จึงต้องมีทักษะในการตั้งคำถามที่ กระตุ้นให้ผู้ร่วมถอดบทเรียน ได้วิเคราะห์สาเหตุของความสำเร็จและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน
 - ผู้จัดบันทึก เป็นผู้จัดบันทึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ การอภิปรายของผู้ร่วมถอดบทเรียน พร้อมทั้งเขียนเรียบเรียงเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ
 - ผู้ประสานงาน เป็นผู้ช่วยเหลือให้ทีมงานถอดบทเรียนมีความสะดวกในการติดต่อระหว่างสมาชิกทีมงานถอดบทเรียนเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดี รวมทั้งประสานความร่วมมือจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการถอดบทเรียน

1.5 จัดทำแผนภูมิโครงร่างกระบวนการถอดบทเรียนซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ

- 1) หัวข้อกิจกรรมที่ต้องการถอดบทเรียน
- 2) กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการถอดบทเรียน
- 3) เลือกวิธีการถอดบทเรียนที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
- 4) กำหนดขั้นตอนในการถอดบทเรียนตามลำดับก่อนหลัง
- 5) กำหนดประเด็นคำถามที่มีความชัดเจน โดยเรียงลำดับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุด

6) กำหนดผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังจากการถอดบทเรียน พร้อมทั้งจัดทำเอกสารการถอดบทเรียน

1.6 เลือกเทคนิคการถอดบทเรียน เป็นเทคนิคที่ช่วยให้ทีมงานถอดบทเรียนและผู้ร่วมถอดบทเรียนเกิดการเรียนรู้ในระหว่างการทำงานและได้บทเรียนพัฒนาวิธีการทำงานให้ดีขึ้น

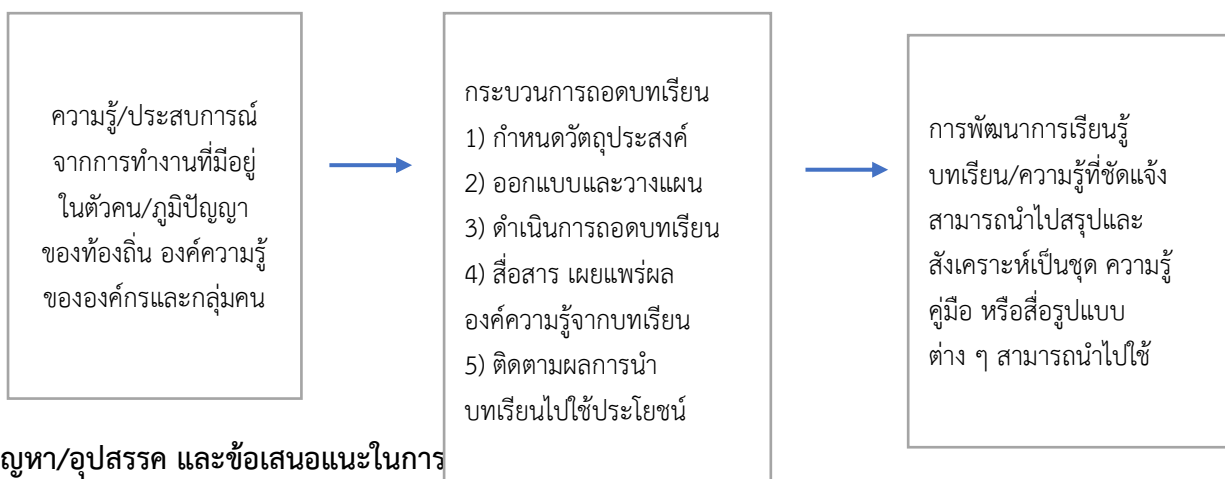
1.7 รวบรวมและศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบทเรียนที่จะถอด เพื่อใช้เป็นกรอบความคิดในการถอดบทเรียนและกำหนดประเด็นในการถอดบทเรียน

1.8 จัดทำปฏิทินการถอดบทเรียน เพื่อวางแผนการดำเนินการถอดบทเรียนของแต่ละกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดการดำเนินงาน

1.9 ดำเนินการถอดบทเรียน

1.10 บันทึกบทเรียน

1.11 รายงานการถอดบทเรียน

3. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการ

อุปสรรคของการดำเนินงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับช่วงระยะเวลาของการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมกับผู้ปฏิบัติงาน และคณะทำงานมีเวลาว่างไม่ตรงกัน ส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่ตรงตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากภาระงานของคณะทำงานมีจำนวนมาก ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างล่าช้า

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. หลัก

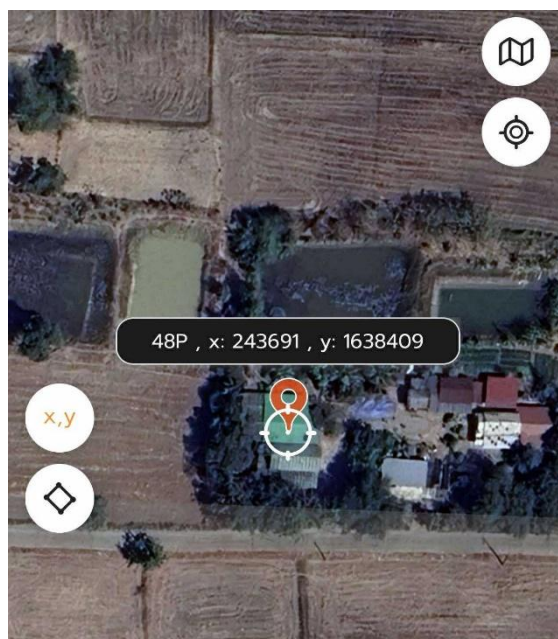
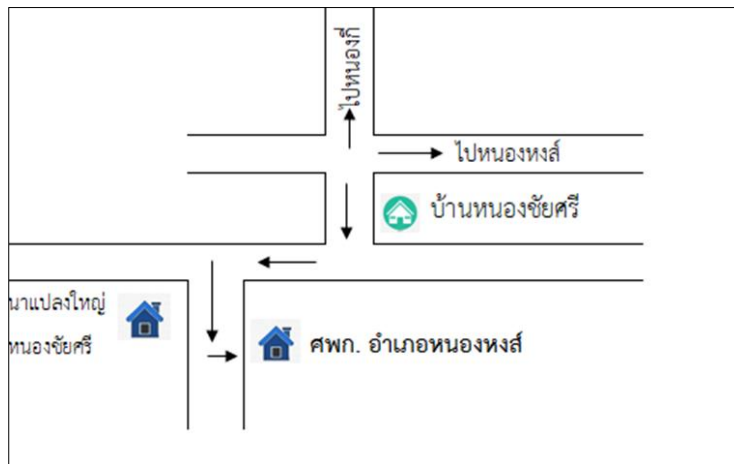

เกษตรกรต้นแบบ ชื่อ นายประเสริฐ สมการณ์
อายุ 71 ปี
เกิดเมื่อวันที่ พ.ศ 2494

ที่อยู่ปัจจุบัน 119 ม.1 บ้านหนองชัยศรี ตำบลหนองชัยศรี
อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

พิกัด: Latitude 14.8075580 Longitude 102.618715

X: 243702 y: 1638403 zone 48

ภาพกิจกรรมการดำเนินงานถอดบทเรียน

คณะทำงาน

การดำเนินงานถอดบทเรียน

